

Universiteit Utrecht

Ouderbetrokkenheid en de vormgeving van effectief school-ouderpartnership

Studenten: Koen Hols
Heidi de Vries

Academie: Universiteit Utrecht
Hogeschool Utrecht

Opleiding: Academische Lerarenopleiding
Primair Onderwijs

Opdrachtgever: KSU de Spits te Utrecht

Begeleiding: Yvette Sol
Monique Corsten
Esther v/d Veen

Datum: 15 mei 2013

Voorwoord

Voor u ligt de Bachelorthesis 'Onderzoek naar ouderbetrokkenheid en de vormgeving van effectief school-ouderpartnership' van Koen Hols en Heidi de Vries. Een onderzoek naar ouderbetrokkenheid binnen het basisonderwijs. Deze Bachelorthesis is geschreven in het kader van ons afstuderen aan de Academische Lerarenopleiding Primair Onderwijs (ALPO) binnen de faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht.

Dit onderzoek is verricht gedurende september 2012 tot en met mei 2013 voor KSU de Spits te Utrecht. Hierbij werden wij begeleid vanuit de Universiteit Utrecht door Yvette Sol. Wij willen onze dank uiten voor de fantastische begeleiding om van onze Bachelorthesis een succes te maken. Mede door haar inzet en geloof in ons hebben wij kunnen bewerkstelligen dat binnen het onderzoek het onderste uit de kan werd gehaald. Een betere begeleiding hadden wij ons niet kunnen wensen.

Wij willen daarnaast onze dank richten aan Peter Kooij, directeur van KSU de Spits, die ons de mogelijkheid bood een grootschalig onderzoek uit te voeren op zijn school. Daarnaast gaat onze dank uit naar Monique Corsten en Esther van de Veen, die ons begeleid hebben vanuit KSU de Spits bij ons onderzoek. Speciale dank gaat uit naar Jana Chvan, die ons geholpen heeft met een veelvoud aan praktische zaken.

Naast de rol van onderzoekers die wij innamen op KSU de Spits, waren wij ook op deze school te vinden als leerkrachten. Hierbij werden wij begeleid door Leonie Deley, Christiane Hoedemaker en Marleen Jongerius. Wij willen hen bedanken voor de ruimte die zij ons hebben geboden om naast onze rol van leerkracht de rol van onderzoeker te kunnen vervullen.

Ook willen we de collega's en ouders van KSU de Spits die bereid waren mee te werken aan de pre-interviews en enquêtes bedanken. Dankzij hun medewerking konden we een gefundeerd en passend advies geven.

Tot slot willen wij elkaar bedanken. Discussies en meningsverschillen hebben ertoe bijgedragen dat we gedurende het onderzoek kritisch zijn gebleven. We hebben elkaar optimaal aangevuld en een Bachelorthesis gemaakt die van ons samen is.

Utrecht, mei 2013

Koen Hols en Heidi de Vries

Inhoudsopgave

Abstract	4
Probleemstelling en onderzoeksvragen	5
Theoretisch kader	5
Inleiding	5
Ouderbetrokkenheid	6
Problemen ouderbetrokkenheid	7
Partnership	8
Methode	9
Design	9
Instrumenten	11
Procedure	13
Data-analyse	14
Resultaten	15
Visie	15
<i>Schoolplan</i>	<i>15</i>
<i>Handelingsgericht werken</i>	<i>15</i>
Pre-interviews leerkrachten en ouders	16
<i>Ouderschap</i>	<i>16</i>
<i>Communicatie</i>	<i>17</i>
<i>Vrijwilligerswerk</i>	<i>17</i>
<i>Gemeenschap</i>	<i>18</i>
<i>Schoolbesluiten</i>	<i>18</i>
Enquête	18
<i>Frequentie</i>	<i>18</i>
<i>Initiatief</i>	<i>19</i>
<i>Structuur</i>	<i>19</i>
<i>Karakter van communicatie</i>	<i>20</i>
<i>Vrijwilligerswerk</i>	<i>20</i>
<i>Schoolbesluiten</i>	<i>21</i>
Interview directeur	21
<i>Initiatief</i>	<i>21</i>
<i>Structuur</i>	<i>22</i>
<i>Karakter van communicatie</i>	<i>22</i>
<i>Vrijwilligerswerk</i>	<i>22</i>
<i>Schoolbesluiten</i>	<i>22</i>
Conclusie en Discussie	23
Referenties	26
Bijlage A - Pre-interview vragen ouders	29
Bijlage B - Pre-interview vragen leerkrachten	31
Bijlage C - Q-sort kaarten interview directeur	32
Bijlage D - Enquêtevragen ouders en leerkrachten	36
Bijlage E – Opvallende uitspraken pre-interviews	39
Bijlage F – Advies aan KSU de Spits	40

Abstract

Deze thesis gaat over ouderbetrokkenheid op KSU de Spits te Utrecht. Onderzocht werd wat de verschillen en overeenkomsten waren in opvattingen van de directeur, leerkrachten en ouders met betrekking tot de huidige en gewenste situatie van ouderbetrokkenheid. Doel hiervan was het ontwikkelen van handvatten voor de vormgeving van een effectief school-ouderpartnership. Het begrip ouderbetrokkenheid werd nader gespecificeerd, waarna een aantal onderliggende factoren werden onderscheiden: ouderschap, communicatie, vrijwilligerswerk, gemeenschap en schoolbesluiten. Deze factoren werden geconcretiseerd in verschillende aspecten en verder geoperationaliseerd naar de praktijksituatie op KSU de Spits middels bestudering van de visie van de school en half-open interviews met de directeur, leerkrachten en ouders. Aan de hand van literatuuronderzoek, de visie en data uit de interviews, zijn enquêtes verspreid onder alle leerkrachten en ouders.

Middels t-toetsen voor onafhankelijke steekproeven zijn de resultaten uit de enquêtes vergeleken. Significante antwoordverschillen tussen leerkrachten en ouders werden gevonden met betrekking tot informatieverstrekking over het kind en de klas, en met betrekking het welkom voelen van ouders in de school. Daarnaast kwamen significante antwoordverschillen naar voren over de vertegenwoordiging van de MR. De stelling of de Spits vaker ouders zou moeten inzetten, liet ook significante antwoordverschillen zien. Over het algemeen kon worden geconcludeerd dat beide groepen tevreden zijn over de frequentie van contact, initiatief tot communicatie, competentie van ouders, vrijwilligerswerk en de invloed van ouders op schoolbesluiten. Tot slot kan worden genoemd dat ouders zich gemiddeld welkom voelen in de school en in de klas.

In het advies wordt aan de hand van de conclusies beschreven hoe deze school kan toewerken naar een school-ouderpartnership. Hierin wordt met name geadviseerd over informatieverstrekking en het inzetten van de kwaliteiten van ouders.

Trefwoorden: Ouderbetrokkenheid, KSU de Spits, school-ouderpartnership

Probleemstelling en onderzoeksvragen

Op KSU de Spits wordt door de directeur, leerkrachten en ouders op het moment van schrijven aangegeven dat onvrede bestaat over de manier waarop ouders betrokken zijn en worden bij de school. Binnen de huidige situatie lijkt onduidelijkheid te bestaan omtrent de taakverdeling en rolopvatting tussen de directeur, leerkrachten en ouders en de wijze waarop invulling gegeven zou kunnen worden aan het begrip ouderbetrokkenheid.

De reden voor het uitvoeren van dit onderzoek is dat tot op heden nog geen toereikend partnership tussen school en ouders bestaat. Binnen het onderzoek is gestreefd naar het verkrijgen van inzicht in de huidige en gewenste situatie omtrent ouderbetrokkenheid om vervolgens een advies uit te brengen. Hierin worden KSU de Spits handvatten geboden om ouders binnen de school te betrekken op een voor alle partijen prettige en duidelijke manier met als doel het vormgeven van een school-ouderpartnership, waarbinnen wordt samengewerkt ten gunste van de leerresultaten van de leerlingen (Sanders & Epstein, 2000).

De onderzoeksvraag die hierbij is opgesteld, luidt: 'Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in opvattingen van de directeur, leerkrachten en ouders van KSU de Spits met betrekking tot ouderbetrokkenheid en hoe kan op deze school effectief school-ouderpartnership het beste vormgegeven worden?'. Naast de onderzoeksvraag is een drietal deelvragen opgesteld waarmee getracht wordt een antwoord op de onderzoeksvraag te vinden. Deze worden weergegeven in figuur 1.

-
- Welke visie heeft KSU de Spits met betrekking tot ouderbetrokkenheid?
 - Hoe worden het huidige beleid en de dagelijkse praktijk met betrekking tot ouderbetrokkenheid ervaren door de directeur, leerkrachten en ouders?
 - Welke wensen hebben de directeur, leerkrachten en ouders met betrekking tot ouderbetrokkenheid?
-

Figuur 1. Overzicht van Deelvragen.

De eerste deelvraag zal worden beantwoord middels bestudering van de schoolgids en andere beleidsstukken. De tweede en derde deelvraag worden beantwoord door pre-interviews af te nemen bij een steekproef van leerkrachten en ouders, waarna enquêtes worden uitgegeven aan alle leerkrachten en ouders van KSU de Spits. Tot slot wordt een interview gehouden met de directeur en zullen de resultaten van de verschillende deelgroepen met elkaar worden vergeleken.

Theoretisch kader

Inleiding

De rol van ouders, leerkrachten en directie is veranderd; directie en leerkrachten zijn niet meer verantwoordelijk voor alleen het onderwijs van leerlingen (Seitsinger, Felner, Brand, & Burns, 2008). Familie, de buurt en de school hebben allen invloed op de ontwikkeling van het kind (Sheldon & Epstein, 2002). Wanneer zij met elkaar samenwerken, worden leermogelijkheden voor leerlingen vergroot en wordt een bijdrage geleverd aan een positieve

ontwikkeling van academische en sociale vaardigheden van de leerlingen. Deze partnerships tussen ouders, leerkrachten en directie zijn gericht op bevredigend contact en een werkzame samenwerking tussen school en ouders, maar zijn binnen de onderwijspraktijk niet vanzelfsprekend aanwezig (Klaassen, 2008). Onder het begrip partnership wordt verstaan dat directie, leerkrachten en ouders een gedeelde verantwoordelijkheid hebben met betrekking tot het leerproces van de leerling en samenwerken om de ontwikkeling van de leerling te stimuleren (Sanders & Epstein, 2000). Onder het begrip school wordt de gehele schoolorganisatie verstaan: zowel leden van directie als leerkrachten.

In dit onderzoek wordt de ouderbetrokkenheid op KSU de Spits te Utrecht kritisch onder de loep genomen. Middels het uitvoeren van een literatuuronderzoek wordt het begrip ouderbetrokkenheid nader gespecificeerd en zal worden bekeken welke factoren van invloed zijn op de totstandkoming van een effectief school-ouderpartnership (Epstein & Voorhis, 2010). Hieropvolgend zullen middels onderzoek de opvattingen van ouders, leerkrachten en de directeur met betrekking tot de huidige en wenselijke invulling van ouderbetrokkenheid in kaart worden gebracht. De hieruit voortvloeiende resultaten zullen kritisch worden geanalyseerd waarna een advies aan KSU de Spits wordt uitgebracht over de manier waarop ouders betrokken kunnen zijn en worden binnen de school.

De wijze waarop invulling wordt gegeven aan het begrip ouderbetrokkenheid verschilt per schoolorganisatie, per directie, per leerkracht en per ouder (Menheere & Hooge, 2010). Binnen de nu volgende paragrafen wordt het begrip ouderbetrokkenheid toegelicht en gespecificeerd, en wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende aspecten waaruit ouderbetrokkenheid kan bestaan.

Ouderbetrokkenheid

Onder ouderbetrokkenheid binnen het primair onderwijs wordt de mate verstaan waarin ouders zich verbonden voelen en verbonden zijn met het onderwijs van hun kind (Geerts & Den Boon, 1999). Het is een overkoepelend begrip voor alle gevoelens en activiteiten van ouders wat betreft het onderwijs van hun kind. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat een hoge mate van ouderbetrokkenheid bij het onderwijs van het kind een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van dit kind (Altschul, 2011; Fan, Williams, & Wolters, 2012; Huntsinger & Jose, 2009; Izzo, Weissberg, Kaspro, & Fendrich, 1999; Powell, Son, Filde, & San Juan, 2010; Ryan, Casas, Kelly-Vance, & Ryalls, 2010; Sheldon & Epstein, 2002).

Wanneer ouders betrokken zijn bij het leren van hun kind, heeft dit met name een positief effect op de leerresultaten, vooral binnen de vakgebieden lezen, spelling en rekenen (Harris & Goodall, 2008). Daarnaast vindt Tveit (2009) een causaal verband tussen een hoge mate van betrokkenheid en het minder voorkomen van leerproblemen en leergereleerde gedragsproblemen. Ander onderzoek toont aan dat een hoge mate van betrokkenheid bij leren positief bijdraagt aan het plezier en de sociale competentie van leerlingen (Sheldon & Epstein, 2002). Met name kinderen met een verhoogd risico op het oplopen van achterstanden lijken gebaat te zijn bij een hoge mate van ouderbetrokkenheid (Altschul, 2011). In hoeverre ouderbetrokkenheid daadwerkelijk een positief effect heeft op de

leerresultaten van een leerling, is onder andere afhankelijk van de wijze waarop ouders betrokken zijn (Harris & Goodall, 2008).

Epstein (1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002) noemt zes factoren van ouderbetrokkenheid. Allereerst onderscheidt zij de factor ouderschap, waarbij een veilige thuissituatie wordt gecreëerd waarin een basis ligt voor de ontwikkeling van het kind. Aspecten als voeding, zorg, opvoeding en een positieve houding jegens het onderwijs zijn hierbij van belang (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002).

Op de tweede plaats wordt communicatie met de school onderscheiden. Deze factor van ouderbetrokkenheid houdt zowel school-thuiscommunicatie als thuis-schoolcommunicatie in. Communicatie kan onder andere plaatsvinden middels e-mailcontact, rapport- en voortgangsgesprekken en ouderavonden. Daarnaast kan gecommuniceerd worden via het kind (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002; Karsten, Jong, Ledoux, & Sligte, 2006).

Een derde factor is de mate waarin ouders vrijwillig meehelpen op school (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002). Zij kunnen bijvoorbeeld helpen als overblijfmoeder of meegaan met excursies. Dit meehelpen wordt ouderbetrokkenheid op school of ouderparticipatie genoemd (Desforges & Abouchaar, 2003).

Op de vierde plaats wordt thuis leren onderscheiden. Een voorbeeld hiervan is het begeleiden bij het maken van huiswerk (Grande & Downing, 2004; Kasanen & Laine, 2009). Ook kunnen ouders hun kind voorlezen en educatieve spelletjes aanbieden (Desforges & Abouchaar, 2003).

Op de vijfde plaats wordt de rol van ouders en school binnen de gemeenschap genoemd (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002). Middels integratie van buurt, scholen en families kan betrokkenheid van ouders gecreëerd worden. Ouders kunnen de schakel zijn tussen school en de buurt, waardoor de gemeenschap betrokken kan worden bij onderwijsactiviteiten (Powell, Son, Filde, & San Juan, 2010; Seitsinger, Felner, Brand, & Burns, 2008; Lewis, Kim, & Ashby, 2011).

Tot slot kan het uitoefenen van invloed door ouders op schoolbesluiten als factor worden onderscheiden. Dit kan door bijvoorbeeld deel te nemen aan een medezeggenschapsraad, een oudervereniging of een commissie. Daarnaast kan middels gesprekken of een enquête de mening van ouders gepeild worden wanneer een onderwijsverbetering wordt ingevoerd.

Deze zes factoren zullen in dit onderzoek worden gebruikt als richtinggevend kader bij de constructie van de onderzoeksinstrumenten. Daarnaast zullen de onderzoeksinstrumenten met behulp van pre-interviews worden toegespitst op de huidige situatie op KSU de Spits.

Problemen ouderbetrokkenheid

In de praktijk gaat ouderbetrokkenheid vaak gepaard met frictie tussen directie, leerkrachten en ouders (Bronneman-Helmers & Taes, 1999). In hoeverre ouders betrokkenheid tonen is onder andere afhankelijk van hun competentiegevoelens ten aanzien van hun vaardigheden bij het helpen binnen het onderwijs van het kind. Of een ouder zich

vaardig genoeg voelt om bijvoorbeeld leesmoeder te worden, is van invloed op de mate waarin betrokkenheid op dit terrein wordt getoond (Karsten, Jong, Ledoux, & Sligte, 2006; Finders & Lewis, 1994). Met name allochtone ouders zullen door onzekerheid en verlegenheid wellicht niet direct actief participeren binnen de school van hun kind. Hierbij spelen ook de opvattingen van directie of leerkrachten met betrekking tot ouderparticipatie een rol (Keller, 2008). Wanneer de leerkracht negatief geladen vooroordelen heeft over bepaalde ouders, zal hij of zij niet direct geneigd zijn deze ouders om hulp te vragen tijdens bijvoorbeeld een excursie.

Naast de verminderde betrokkenheid als gevolg van vooroordelen en een gebrek aan competentiegevoelens, ontstaat regelmatig frictie tussen directie, leerkracht en ouders met betrekking tot de taakverdeling en rolopvatting, waarbij onduidelijk is welke verantwoordelijkheden ten aanzien van het kind liggen bij de school dan wel bij de ouders (Bronneman-Helmerts & Taes, 1999). Aangenomen wordt dat ouders verantwoordelijk zijn voor de opvoeding en dat de school hier ook een taak in heeft. De school wordt als hoofdverantwoordelijke voor het onderwijzen gezien, waarbij ouders een ondersteunende rol aannemen. De grens van deze taken en de ondersteuning hiervan is over het algemeen onduidelijk en veroorzaakt discussie (Smit & Driesen, 2002). Herweijer en Vogels (2002) geven aan dat leerkrachten in Nederland het gevoel hebben dat zij steeds meer opvoedkundige taken toebedeeld krijgen, en dat ouders deze taken tegelijkertijd steeds meer naar zich toe trekken.

Dom (2004) stelt echter dat de relatie tussen leerkrachten en ouders wordt gekenmerkt door een strijd om controle, vooral tussen leerkracht en ouders uit de hogere middenklasse. Doordat ouders steeds meer kennis hebben over opvoeding en onderwijs, kunnen zij hun eigen agenda opdringen aan de leerkracht. De strijd om controle veroorzaakt spanning en een discrepantie tussen de onuitgesproken wederzijdse verwachtingen. Deze discrepantie met betrekking tot verwachtingen komt in de praktijk vaak voor, waardoor frictie kan ontstaan tussen de partijen (Hornby & Lafaele, 2011; Hunstsinger & Jose, 2009). Communicatie over deze taakverdeling en de verwachtingen die hier van beide kanten bij horen is gebrekkig evenals het wederzijds aangeven van wensen over opvoeding en scholing (Erp & Veen, 1993). Zodra deze frictie verminderd wordt kan worden toegewerkt naar een optimaal school-ouderpartnership binnen de bestaande context (Hornby & Lafaele, 2011).

Partnership

Wanneer de school de betrokkenheid van ouders volledig wil benutten, moet de kloof met betrekking tot beleving, verwachtingen en wensen worden verkleind (Epstein & Voorhis, 2010). Door het passend inzetten van ouders kunnen directie, leerkrachten en ouders samenwerken om de leerresultaten van leerlingen te optimaliseren (Sanders & Epstein, 2000).

Gestreefd zou moeten worden naar een zogeheten school-ouderpartnership waarbinnen directie, leerkrachten en ouders een gedeelde verantwoordelijkheid hebben met betrekking tot het leerproces van de leerling en samenwerken om de ontwikkeling van de

leerling te stimuleren (Sanders & Epstein, 2000). Dit partnership is geen doel op zich, maar een middel om dit gezamenlijk belang - leerresultaten van de leerlingen optimaliseren - veilig te stellen (Beek, Rooijen & Wit, 2007). Izzo, Weissberg, Kasprow en Fendrich (1999) noemen vier elementen die hierop van invloed zijn.

Op de eerste plaats is de frequentie van het contact tussen school en ouders van invloed op de kwaliteit van het partnership. De frequentie van het contact maakt de drempel om hulp aan te bieden of te vragen voor ouders en leerkracht hoger of lager (Bloomquist et al., 2009).

Op de tweede plaats wordt het karakter van de interactie tussen de leerkracht en ouders genoemd. Wanneer vooral negatieve interactie plaatsvindt, bijvoorbeeld als alleen contact is omdat het kind probleemgedrag vertoont, en leerkrachten en ouders niet op een lijn zitten, is geen sprake van een werkzaam contact (Sanders & Epstein, 2000).

Ten derde wordt genoemd dat de participatie van educationele activiteiten thuis van invloed is op een evenwichtig partnership (Desforges & Abouchaar, 2003). Bekeken kan worden in hoeverre ouders onderwijsondersteunend gedrag vertonen door hun kind te helpen bij bijvoorbeeld huiswerk, of door bezoeken te brengen aan musea.

Het vierde element dat van invloed is op het vormgeven van een evenwichtig partnership is de mate van participatie van ouders op school. Een meer frequente bijdrage van ouders leidt tot meer en betere samenwerking tussen de ouders en de school. Wanneer deze betrokkenheid getoond wordt naar de school, zal deze versterkt worden wanneer de school dit waardeert (Epstein & Sheldon, 2000; Epstein, 2001). Vastgesteld is dat de mate waarin ouders daadwerkelijk participeren in de school afneemt naarmate hun kinderen ouder worden (Izzo, Weissberg, Kasprow, & Fendrich, 1999).

De elementen van Izzo, Weissberg, Kasprow en Fendrich (1999) kunnen deels worden geplaatst binnen de eerder genoemde factoren van ouderbetrokkenheid van Epstein (1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002). Het eerste en tweede element passen binnen de factor communicatie, het derde element past binnen thuis leren, het vierde binnen vrijwilligerswerk. In het advies zullen deze vier elementen met behulp van de resultaten van het onderzoek worden toegespitst op de huidige situatie op KSU de Spits (bijlage F).

Methode

Design

Voor het onderzoek werd gebruik gemaakt van een beschrijvend design. Het beschrijvende design uitte zich in het onderzoek naar de visie van de school, maar ook in opvattingen van de participanten, die middels interviews en enquêtes werden weergegeven. Deze opvattingen zijn onderling vergeleken om overeenkomsten en verschillen vast te stellen tussen de deelgroepen, welke dienden als basis voor het advies aan KSU de Spits.

Participanten

Om de huidige situatie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op KSU de Spits in kaart te brengen werd een kleine groep ouders (n = 5) geïnterviewd. Hiervoor werd een

doelgerichte steekproef geselecteerd, waarmee geprobeerd werd een zo getrouw mogelijke afspiegeling te maken van ouders op de Spits. Rekening werd gehouden met de leeftijd van de kinderen, het aantal kinderen, de leeftijd van de ouders, sekse van ouders en de mate van algehele betrokkenheid bij schoolse activiteiten. De ouders, waarvan drie man en twee vrouw, waren gemiddeld 46.3 jaar oud en hadden gemiddeld 1.4 kinderen op de Spits, in verschillende jaargroepen.

Naast de ouders werd ook een deel van de leerkrachten (n = 5) geïnterviewd. Ook hierbij werd middels een doelgerichte steekproef getracht een zo getrouw mogelijke afspiegeling te maken van de leerkrachten werkzaam op KSU de Spits door rekening te houden met het aantal jaren werkervaring binnen het onderwijs en binnen KSU de Spits, en de vermeende percepties tegenover ouderbetrokkenheid, positief dan wel negatief. De leerkrachten, waarvan 4 vrouw en 1 man, waren gemiddeld 37.4 jaar oud en werkten gemiddeld 10.8 jaar op KSU de Spits. Op basis van de informatie verkregen uit de interviews werd een toegespitste enquête uitgegeven aan alle leerkrachten en alle ouders.

Aan deze enquête hebben leerkrachten (n = 13) en ouders (n = 143) deelgenomen. De leerkrachten, waarvan 12 vrouw en 1 man met een gemiddelde leeftijd van 40.6 jaar, waren werkzaam in de verschillende jaargroepen van KSU de Spits (tabel 1). Ruim 60% van de deelnemende leerkrachten was 11-15 jaar werkzaam op de Spits.

Tabel 1

Verdeling Leerkrachten per Jaargroep

Jaargroep	Percentage Leerkrachten
1/2	24%
3/4	46%
5/6	15%
7/8	15%
Leonardo	-

De participerende ouders, waarvan 102 vrouw en 41 man met een gemiddelde leeftijd van 41.5 jaar, hadden gemiddeld 1.4 kinderen op KSU de Spits in verschillende jaargroepen (tabel 2). 5% van de participerende ouders was niet Nederlands en 18% had een lagere vooropleiding dan HBO/WO.

Tabel 2
Verdeling Ouders per Jaargroep

Jaargroep	Percentage Ouders
1/2	38%
3/4	33%
5/6	28%
7/8	26%
Leonardo	8%

Tot slot is de directeur (n = 1) geïnterviewd. Op moment van schrijven was hij 53 jaar oud, en zeven jaar directeur op KSU de Spits. Hiervoor werkte hij als opleidingsadviseur bij verschillende bedrijven.

Instrumenten

Aan de hand van de bestudeerde literatuur werden binnen het begrip ouderbetrokkenheid een aantal factoren onderscheiden, waarbinnen vervolgens weer verschillende aspecten konden worden onderscheiden (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002). Deze dienden als richtinggevend kader voor de ontwikkeling van de instrumenten. De gevormde factoren en aspecten worden weergegeven in figuur 2.

Factor	Aspecten
Ouderschap	Thuisituatie Visie op taakverdeling en rolopvatting binnen onderwijs Onderwijsondersteunend gedrag Opvoedingsovereenkomsten
Communicatie	Frequentie Initiatief Structuur Karakter
Vrijwilligerswerk	Frequentie Vraag Competentiegevoelens Wederzijdse waardering
Gemeenschap	Contact met buurt
Schoolbesluiten	Invloed ouders Medezeggenschapsraad Oudercommissies

Figuur 2. Overzicht van Factoren Interviews en Enquêtes.

De visie van KSU de Spits met betrekking tot ouderbetrokkenheid werd middels onderzoek naar de schoolgids en andere beleidsstukken achterhaald. Aan de hand van de gevonden resultaten en een aanvullend gesprek dat gevoerd werd met de directeur, werden per factor een aantal open vragen opgesteld (bijlage A). Deze vragen werden gebruikt voor een half-open interview met een kleine, doelgerichte steekproef van de leerkrachten en ouders.

Hierna zijn aan de hand van de relevante aspecten uit de literatuur, de visie van de Spits en de resultaten van de half-open interviews, de vragen en stellingen binnen de enquêtes vormgegeven. De enquêtes bestonden uit stellingen vergelijkbaar met de interviews en werden aangepast aan de verschillende participantengroepen (zie bijlage D). De participanten werden gevraagd de stellingen te beoordelen met behulp van vijf bolletjes volgens de Likertschaal met verschillende antwoordmodaliteiten passend bij de vraag. Een aantal voorbeelditems met antwoordmodaliteiten wordt weergegeven in figuur 3 tot en met 7.

Ik help mijn kind bij het maken van zijn of haar huiswerk.	
Nooit	☐
Soms	☐
Regelmatig	☐
Vaak	☐
Altijd	☐

Figuur 3. Voorbeeld van Vraagstelling Ouderschap.

Hoe vaak spreekt u de leerkracht(en) van uw kind(eren) zonder afspraak?	
1-3 keer per jaar	☐
4-6 keer per jaar	☐
7-8 keer per jaar	☐
1-4 keer per maand	☐
2-5 keer per week	☐

Figuur 4. Voorbeeld van Vraagstelling Communicatie.

Bij welke activiteiten helpt u mee op de Spits?	
Vieringen (Sinterklaas, carnaval, etc.)	☐
Schoolreisjes	☐
Excursies (theater, kinderboerderij, etc.)	☐
Leesouder	☐
Geen	☐
Anders:	

Figuur 5. Voorbeeld van Vraagstelling Vrijwilligerswerk.

De Spits bindt zich met de gemeenschap en heeft contact met	
Omwonenden	☐
Andere scholen	☐
Sportverenigingen	☐
Voorzieningen (Winkelcentrum, bibliotheek)	☐
Anders:	

Figuur 6. Voorbeeld van Vraagstelling Gemeenschap.

Ik word voldoende geïnformeerd over schoolbesluiten op de Spits.	
Volledig oneens	☐
Oneens	☐
Neutraal	☐
Eens	☐
Volledig eens	☐

Figuur 7. Voorbeeld van Vraagstelling Schoolbesluiten.

Naast het beoordelen van de stellingen was bij de enquêtes de mogelijkheid aanwezig antwoorden toe te lichten of andere opmerkingen over de stellingen te noteren, zodat ook de kwalitatieve resultaten tussen de groepen konden worden vergeleken.

Om tijdens het interview de opvattingen van de directeur met betrekking tot de stellingen gestructureerd vast te leggen, werd gekozen voor Q-methodologie (Brown, 1996), in de vorm van een interview middels een Q-sort activiteit met kaartjes (Rimm-Kaufman, Storm, Sawyer, Pianta, & La Paro, 2006). De Q-sort activiteit hield in dat de directeur 25 stellingen op kaartjes voorgelegd kreeg, die door hem werden verdeeld over vijf categorieën tussen 'het minst mee eens' en 'het meest mee eens'. Hierbij werd hem gevraagd de keuzes te verantwoorden, zodat zijn opvattingen nog specifiek in kaart konden worden gebracht (Rimm-Kaufman, Storm, Sawyer, Pianta, & La Paro, 2006). Een voorbeeld van een stelling was 'Ik heb prettig contact met ouders' (bijlage C).

Procedure

Allereerst werd ter vormgeving van de onderzoeksinstrumenten onderzoek gedaan naar de visie met betrekking tot ouderbetrokkenheid op KSU de Spits. Hiervoor werden de schoolgids en beleidsstukken bestudeerd en werd een aanvullend gesprek gevoerd met de directeur. Vervolgens werden vragen opgesteld voor de half-open interviews waarvoor leerkrachten en ouders zijn geselecteerd (zie bijlage A). Deze interviews vonden eind februari plaats op de Spits. De ouders werden individueel geïnterviewd in een afgesloten ruimte, waarbij de onderzoekers vragen stelden en aantekeningen maakten. Hierna werden de stellingen voor de enquêtes en het interview met de directeur opgesteld.

De enquêtes werden vormgegeven in ThesisTools (ThesisTools, 2013). De link naar de website werd in maart middels een brief en een e-mail verspreid onder alle leerkrachten en

ouders van KSU de Spits (zie bijlage D). De enquêtes werden online ingevuld, en de hieruit voortkomende data werden vervolgens ingevoerd en geanalyseerd in SPSS. Tijdens de invoer bleek dat door technische problemen de stellingen met betrekking tot opvoedingsovereenkomsten niet waren voorgelegd aan de participanten.

Op 17 april werd bij de directeur het interview met de Q-sort activiteit uitgevoerd. Deze werd afgenomen in zijn kantoor. De activiteit werd gefilmd en auditief opgenomen. De onderzoekers zaten tegenover de participant en overhandigden een stapeltje met kaartjes waarop de stellingen stonden weergegeven (zie bijlage C). Daarnaast werden vijf kaartjes neergelegd met daarop een cijfer (1 t/m 5). De directeur werd gevraagd de kaartjes te verdelen over de vijf categorieën, waarbij 1 stond voor 'het minst mee eens' en 5 voor 'het meest mee eens'. Uiteindelijk moesten de kaartjes eerlijk verdeeld zijn, maar tot die tijd mochten ze verschoven worden. Gevraagd werd of de participant voor de opname het kaartje wilde voorlezen en hardop wilde verwoorden waar deze geplaatst werd en waarom. Wanneer de participant aangaf klaar te zijn met de activiteit werd een foto gemaakt van de positie van de kaartjes.

Data-analyse

De vragen die de respondenten in de pre-interviews voorgelegd kregen waren gebaseerd op de onderscheidende factoren met bijbehorende aspecten van Epstein (1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002). Gekeken werd wat de verschillende leerkrachten en ouders met betrekking tot deze factoren noemden over de huidige situatie op KSU de Spits. Per factor werden overeenkomsten en verschillen in uitspraken in kaart gebracht tussen en binnen de deelgroepen. Veelgenoemde aspecten binnen de factoren waarin duidelijke verschillen in opvattingen bestonden dienden als basis voor de definitieve vormgeving van de enquêtes. Binnen een aantal aspecten bleek overeenstemming te bestaan binnen en tussen de groepen, en werd gekozen deze buiten beschouwing te laten. Dit betrof de aspecten thuissituatie, visie op taakverdeling en rolopvatting, onderwijsondersteunend gedrag, opvoedingsovereenkomsten, wederzijdse waardering, contact met de buurt en het aspect oudercommissies.

De resultaten van de enquêtes zijn in SPSS verzameld. De antwoorden op de stellingen zijn van 'geheel oneens' (1) tot 'geheel eens' (5) gelabeld. Middels een t-toets voor twee onafhankelijke steekproeven ($\alpha = .05$) werden de gemiddelden van de leerkrachten en ouders vergeleken en kon worden bepaald of de verschillende groepen significant anders scoorden met betrekking tot hun beoordeling van de stellingen. Het aantal directieleden was te klein om deze te betrekken bij de analyses. Wanneer gemiddelden overeenkwamen of wanneer significante verschillen tussen de gemiddelden van de groepen bleken te bestaan, konden conclusies worden getrokken over verschillen en overeenkomsten tussen leerkrachten en ouders. Tot slot werden de gemiddelden van de leerkrachten en ouders vergeleken met de uitspraken en resultaten van het interview met de directeur.

Door de analyses van interviews voorafgaand aan de enquêtes en opmerkingen beschreven door de participanten bij de enquête, konden kwalitatieve resultaten worden

toegevoegd. Het geheel diende als basis voor het advies dat kon worden gegeven aan KSU de Spits (bijlage F).

Resultaten

Om tot beantwoording van de onderzoeksvraag te komen, zullen achtereenvolgens de resultaten worden weergegeven van het onderzoek naar de visie, de resultaten van de pre-interviews, het directie-interview en de ouder- en leerkrachtenquête.

Visie

Schoolplan

Het motto dat KSU de Spits hanteert luidt: 'Leren is groeien, groeien is leren en leren groeien'. Aansluitend op dit motto is de visie van de Spits het bieden van eigentijds onderwijs, gericht op een evenwichtige ontwikkeling van hoofd, hart en handen van de leerlingen (Katholieke Scholenstichting Utrecht, 2011). In het schoolplan staat beschreven dat gelegenheid geboden wordt leerlingen zo goed mogelijk te laten functioneren en optimaal te ontwikkelen en ouders en leerlingen met zichtbaar plezier naar school te laten komen. Daarnaast wordt aangegeven dat de school nastreeft samen te werken met de ouders die zij als partners in onderwijs en opvoeding beschouwen, waarbij ze de ouders als eerstverantwoordelijke voor de opvoeding thuis beschouwen en zichzelf voor het onderwijs en voor de opvoeding in de school (Katholieke Scholenstichting Utrecht, 2011).

Naast de schoolbrede visie vanuit de directie wordt in het schoolplan aandacht besteed aan de contacten tussen leerkrachten en ouders. In het verleden zijn opleidingstrajecten gevolgd waarin leerkrachten werden getraind oudercontacten te verbeteren (Katholieke Scholenstichting Utrecht, 2011). Daarvoor werd in 2010 een extern bureau aangetrokken, dat een communicatieplan realiseerde (de Smaakmakers, 2010). Zij gaven na eigen onderzoek aan dat ouders zeer betrokken en participierend waren, maar dat wenselijk was dat de participatie concreter en meer gestructureerd zou worden. In het communicatieplan werd aangegeven dat de ouderbetrokkenheid intensiever zou moeten, en "middels communicatie naar een hoger niveau getild zou moeten worden" (de Smaakmakers, 2010).

Handelingsgericht werken

In het schoolplan wordt aangegeven dat op KSU de Spits gewerkt wordt met het Handelingsgericht Werkmodel (Pameijer, Beukering, & Lange, 2011). De binnen dit model genoemde richtlijnen met betrekking tot contact tussen ouders en de school moeten leerkrachten handvatten bieden bij het contact met ouders.

Allereerst wordt genoemd dat ouders duidelijk gemaakt moet worden dat zij welkom zijn op de school waarbij benadrukt wordt dat een gemeenschappelijk belang bestaat: het kind. Het uitspreken en benadrukken van dit belang komt de communicatie ten goede (Pameijer, Beukering, & Lange, 2011). Dit komt overeen met het aspect karakter binnen de factor communicatie (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002).

Daarbij moet op de tweede plaats door de school duidelijkheid gecreëerd worden omtrent de rol van de school en van de ouders en over ieders verantwoordelijkheden.

Pameijer, Beukering en Lange (2011) stellen dat onderwijs geven de primaire verantwoordelijkheid van de school is en opvoeden die van ouders. Hierbij moeten verwachtingen en grenzen duidelijk door de school naar ouders gecommuniceerd worden. Deze richtlijn kan worden geplaatst binnen de factor ouderschap, aspect taakverdeling.

Als derde richtlijn wordt genoemd dat onderwijs- en begeleidingsstructuur als kader in de communicatie benut moet worden. Dit zou kunnen worden geplaatst binnen de factor communicatie, aspect structuur.

Ten vierde wordt gesteld dat door de school verwoord moet worden dat het gedrag van een kind op school anders kan zijn dan thuis. Zowel de school als ouders kunnen hier rekening mee houden en elkaar informeren. Deze richtlijn zou kunnen worden geplaatst binnen de factor ouderschap, aspect taakverdeling.

Op de vijfde plaats moeten zowel zorgen als positieve aspecten worden gecommuniceerd naar ouders om gesprekken constructief te laten verlopen. Dit kan worden geplaatst binnen de factor communicatie, aspect karakter.

Als zesde richtlijn noemen Pameijer, Beukering en Lange (2011) dat leerkrachten en de school duidelijk moeten zijn over de bedoelingen van de school. Het moet voor ouders duidelijk zijn wat de leerkracht en school doen en waarom zij dit doen. Deze richtlijn kan ook worden geplaatst binnen de factor ouderschap, aspect taakverdeling.

Tot slot wordt als richtlijn genoemd dat de school en ouders samen duidelijke afspraken moeten maken en deze ook samen moeten evalueren. Dit zou kunnen worden geplaatst onder de factor communicatie, aspect structuur.

Samenvattend kan gezegd worden dat de richtlijnen van Pameijer, Beukering en Lange (2011) grotendeels kunnen worden geplaatst binnen de factoren communicatie en ouderschap. KSU de Spits streeft middels het model van Handelingsgericht Werken een visie na waarbij getracht wordt de communicatie tussen ouders en school prettig te laten verlopen met daarbinnen een duidelijke taakverdeling.

Pre-interviews leerkrachten en ouders

In de nu volgende beschrijving zal per factor en de daarbij onderscheiden relevante aspecten een beschrijving worden gegeven waarin de uitspraken van leerkrachten onderling, ouders onderling en die van de deelgroepen met elkaar vergeleken zullen worden. Extreme en typerende uitspraken worden per factor weergegeven in bijlage E. Vervolgens zullen de resultaten van de enquêtes per factor uitgewerkt worden (Epstein, 1995, zoals geciteerd in Sheldon & Epstein, 2002).

Ouderschap

De eerste factor die werd onderscheiden was ouderschap waarin de thuissituatie, taakverdeling en rolopvatting, onderwijsondersteunend gedrag en opvoedingsovereenkomsten ter sprake werden gebracht. Uit de interviews bleek dat de leerkrachten het met elkaar eens waren omtrent het feit dat ouders thuis aandacht moeten besteden aan het onderwijs van hun kind. Dit kunnen zij doen door regels en structuur te bieden, schoolregels te ondersteunen, interesse te tonen naar de schooldag van hun kind en

te helpen met huiswerk.

Vanuit zowel leerkrachten als ouders werd aangegeven dat de taakverdeling tussen ouders en school vaag was. Door ouders werd aangegeven dat zij een grotere rol hebben dan de leerkracht binnen de opvoeding van het kind, terwijl leerkrachten aangaven dat het lijkt alsof de school steeds meer opvoedkundige taken krijgt toebedeeld. Leerkrachten noemen dat het de taak van de school is de cognitieve ontwikkeling van leerlingen te stimuleren waarbij een basis voor sociale vaardigheden als voorbereiding op de maatschappij wordt gelegd. Leerkrachten zijn hier eensgezind over. Een van de leerkrachten gaf daarnaast aan dat zij regelmatig invloed uitoefent op thuissituaties door bijvoorbeeld ouders aan te spreken op de opvoeding van hun kind.

Omtrent opvoedingsovereenkomsten tussen school en ouders verschillen de leerkrachten van mening. Door enkele leerkrachten werd aangegeven dat normen en waarden van ouders uit de wijk overeenkomen met die van de Spits met als voorbeeld dat de meeste kinderen in principe lopend of met de fiets naar school worden gebracht. Een andere leerkracht noemde dat verschillen bestaan binnen de wijk. Ouders gaven aan dat normen en waarden van de school overeenkomen met eigen normen en waarden, en dat zij daarom ook de keuze hebben gemaakt hun kind aan te melden bij de Spits.

Communicatie

Binnen de tweede factor, communicatie, werden het initiatief, de frequentie, structuur en karakter van communicatie besproken. Omtrent de factor communicatie lijken de meningen van leerkrachten en ouders overeen te komen. Nagenoeg alle leerkrachten gaven aan een lage drempel te hebben, waardoor ouders hen gemakkelijk kunnen aanspreken. Dit werd ook zo door ouders ervaren. Aangegeven werd dat ouders meestal het initiatief nemen tot communicatie. Twee leerkrachten, beiden werkzaam binnen de kleutergroepen, gaven aan dat zij zelf vooral initiatief nemen tot communicatie. Zowel leerkrachten als ouders zijn tevreden over de frequentie en het initiatief van communicatie. Echter gaf een tweetal leerkrachten aan dat vermindering in de frequentie van het zoeken van contact met de leerkracht en school de ontwikkeling van zelfstandigheid van leerlingen ten goede komt; enkele ouders zouden minder contact moeten zoeken met de leerkracht. Over de structuur en het karakter van gesprekken zijn zowel leerkrachten als ouders tevreden, waarbij het belang van informatie-uitwisseling over de school- en thuissituatie werd genoemd. Twee ouders noemden dat ze graag vaker willen horen wat zoal in de klas gebeurt.

Vrijwilligerswerk

De derde factor die werd onderscheiden was vrijwilligerswerk waarin stil werd gestaan bij de frequentie, vraag, competentiegevoelens en de wederzijdse waardering hiervan. Door zowel ouders als leerkrachten werd aangegeven dat regelmatig hulp aan ouders wordt gevraagd. Dit gaat meestal via de groepsouders, twee ouders die door de leerkracht benaderd worden, zodat zij de andere ouders van de klas kunnen bereiken. Hulp wordt gevraagd bij vieringen, excursies en schoolreisjes. Een verschil is zichtbaar tussen de onderbouw en bovenbouw. In de onderbouw wordt meer om hulp gevraagd, ook voor het

helpen in de klas, wat in de bovenbouw weinig tot niet plaats vindt. Een van de onderbouwleerkrachten gaf aan ouders een verrijking binnen het klaslokaal te vinden en begreep niet dat collega's ouders als "beangstigend" bestempelen. Hiertegenover stelde een bovenbouwleerkracht dat zijn klaslokaal de grens is voor ouders en dat hij hen het liefst zo min mogelijk betreft bij onderwijssituaties. Zowel ouders als leerkrachten gaven aan dat de ouders die zich aanbieden voor hulp voldoende competenties hebben om de gewenste hulp te bieden. Tot slot werd vanuit een aantal ouders benadrukt dat de school ouders te weinig vraagt. Hierbij werd genoemd dat ouders van de Spits vaak hoogopgeleid zijn, maar dat deze capaciteiten onvoldoende benut worden door de school.

Gemeenschap

De vierde factor, gemeenschap, betrof het contact dat de Spits heeft met de buurt. Aangegeven werd dat een buurt netwerk bestaat, waarin de school in contact staat met andere scholen, verenigingen, de bibliotheek en het winkelcentrum. Dit contact wordt gehouden met de directeur van de school. Met de direct omwonenden van de school is geen contact. Dit netwerk werd aangegeven door enkele leerkrachten die betrokken zijn bij de beleidsvorming. Andere leerkrachten en ouders ervoeren minder contact tussen KSU de Spits en wijkbewoners.

Schoolbesluiten

De vijfde en laatst onderscheiden factor is schoolbesluiten, waarin werd stilgestaan bij de invloed van ouders hierop, de rol van de medezeggenschapsraad en oudercommissies. Door zowel leerkrachten als ouders werd aangegeven dat ouders weinig invloed hebben op schoolbesluiten. Een van de leerkrachten gaf aan dat ouders soms wel mogen meedenken, maar dat dit in evenwicht moet zijn. Hierbij stelde een andere leerkracht dat ouders maar eisen blijven stellen, en graag hun invloed groter willen maken in de school. Hierop aansluitend werd vanuit de ouders aangegeven dat de Spits transparanter mag zijn omtrent schoolbesluiten, maar dat de uiteindelijke zeggenschap bij de school ligt.

Enquête

Aan de hand van de resultaten van de pre-interviews is besloten om de factoren ouderschap en gemeenschap grotendeels buiten beschouwing te laten in de enquête. De leerkrachten en ouders waren hier tevreden en eensgezind over, tussen de groepen bleek geen discrepantie te bestaan. Daarnaast zijn in de vragenlijst een aantal aspecten gesplitst in uitspraken behorend bij de gehele school en uitspraken gespecificeerd naar de klas van het kind: karakter van communicatie, participeren en competentiegevoelens. Tot slot zijn stellingen toegevoegd over groepsouders en de bereikbaarheid van de directeur. De focus in de enquêtes is gelegd op de aspecten frequentie, initiatief, structuur, karakter, vrijwilligerswerk en schoolbesluiten. De resultaten van de enquêtes zullen per bovengenoemd aspect worden beschreven.

Frequentie

Binnen het aspect frequentie kwam naar voren dat leerkrachten ($M_{lk} = 2.8$, $SD = 1.09$) en ouders ($M_{oud} = 1.9$, $SD = 0.68$) gemiddeld een significant verschil ervoeren met betrekking

tot de frequentie van het geplande contact, $t(12.87) = 1.95$; $p = .020$, $d = 0.99$. Ook met betrekking tot een ongepland gesprek bestond een significant verschil in gemiddelden, $M_{lk} = 3.5$, $SD = 1.33$, $M_{oud} = 2.4$, $SD = 1.41$, $t(156) = 2.66$; $p = .009$, $d = 0.80$. Leerkrachten scoorden dat een gepland gesprek meer dan acht keer per jaar plaatsvindt, terwijl ouders gemiddeld noemden dat dit gemiddeld zes keer per jaar voorkomt. Beide groepen scoorden gemiddeld neutraal ($M_{lk} = 2.5$, $SD = 0.75$, $M_{oud} = 2.8$, $SD = 1.02$) op de stelling wat betreft de wens naar meer contact tussen ouder en leerkracht.

In de opmerkingen werd door één van de leerkrachten aangegeven dat in een klas waarin meer zorg nodig is, ook meer contact met ouders plaatsvindt. Daarnaast werd door de leerkrachten aangegeven dat zij ouders aanspreken wanneer dit nodig is, op het schoolplein of voor het klaslokaal. Genoemd werd dat door regelmatig, informeel contact de leerkracht en ouders elkaar beter leren kennen. Veel ouders gaven specifiek aan een gesprek na het tweede rapport in juli te missen, al scoorden zij gemiddeld neutraal met betrekking tot de wens tot meer contact.

Initiatief

Wat betreft het nemen van initiatief werd geen significant verschil in gemiddelden gevonden. Beide groepen ervoeren gemiddeld dat het initiatief iets meer door de leerkracht wordt genomen ($M_{lk} = 3.4$, $SD = 0.51$, $M_{oud} = 3.3$, $SD = 0.81$). Men was eensgezind gemiddeld neutraal tot eens met de stelling dat men terecht kan zonder afspraak ($M_{lk} = 3.1$, $SD = 0.87$, $M_{oud} = 3.5$, $SD = 1.17$), en eens met de stelling over de mogelijkheid tot het maken van een afspraak ($M_{lk} = 4.0$, $SD = 0.63$, $M_{oud} = 4.0$, $SD = 0.87$). Ook over de bereikbaarheid van de directeur was men eensgezind en neutraal tot eens met de stelling ($M_{lk} = 3.6$, $SD = 0.56$, $M_{oud} = 3.8$, $SD = 0.74$).

De leerkrachten benoemden dat deze afspraken na school dienen te worden ingepland. Een aantal ouders gaf aan dat leerkrachten weinig tot niet zichtbaar zijn voor ouders, en zij hebben hierdoor lager gescoord bij het terecht kunnen zonder afspraak. Als mogelijke verklaring hiervoor gaven zij dat deze leerkrachten bijvoorbeeld 's morgens pas in de klas komen wanneer de meeste ouders al weg zijn. Omtrent de zichtbaarheid van de directeur in de school werden door ouders gelijkgestemde opmerkingen gemaakt. De directeur is voldoende zichtbaar in de school en is eenvoudig aan te spreken. Met name het verwelkomen aan de deur werd door de ouders als positief ervaren.

Structuur

Een significant verschil werd gevonden in de beleving van leerkrachten en ouders omtrent de informatie die ouders verkrijgen van de leerkracht over voortgang van hun kind, $t(16.27) = 2.66$; $p < .017$, $d = 0.63$. Leerkrachten gaven aan dit voldoende te doen ($M_{lk} = 4.0$, $SD = 0.60$), ouders waren het hier gemiddeld minder mee eens, $M_{oud} = 3.5$, $SD = 0.95$. Daarnaast gaven leerkrachten gemiddeld aan voldoende informatie over de gang van zaken te verstrekken aan ouders, terwijl ouders hier neutraal instonden, $M_{lk} = 4.17$, $SD = 0.39$, $M_{oud} = 3.26$, $SD = 1.00$. Het verschil tussen de twee gemiddelde beoordelingen was significant, $t(26.9) = 6.41$, $p < .001$, $d = 1.19$. Met betrekking tot informatie over de gehele Spits waren

beide groepen neutraal ($M_{lk} = 3.3$, $SD = 0.65$, $M_{oud} = 3.4$, $SD = 0.92$).

Ouders noemden in de opmerkingen dat de informatievoorziening over de voortgang van hun kind beperkt is. Na het afstemmingsgesprek in september is het eerstvolgende gesprek omtrent de voortgang van het kind in februari. Dit ervoeren veel ouders als te laat. Aangegeven werd dat zij vaker van de leerkracht willen horen hoe het gaat, via mail of persoonlijk contact. Dit was vergelijkbaar met de opmerkingen die gemaakt werden bij de informatievoorziening omtrent de gang van zaken in de klas.

Wat betreft informatievoorziening omtrent schoolbesluiten merkten ouders op dat dit beter kan. Op het moment van onderzoek kregen ouders informatie via de nieuwsbrief, maar aangegeven werd dat deze beperkt is en dat ouders het idee hadden dat zij niet van alles op de hoogte zijn. De communicatie tussen de Spits en ouders zou volgens hen kunnen worden verbeterd door een meer open en transparant karakter te hanteren, meer geplande contactmomenten met de leerkracht te creëren en de website up to date houden.

Karakter van communicatie

Zowel leerkrachten als ouders zijn het gemiddeld eens met de stelling over prettige communicatie, en zijn hierover eensgezind ($M_{lk} = 4.0$, $SD = 0.48$, $M_{oud} = 4.1$, $SD = 0.99$). Daarnaast scoorden ouders gemiddeld dat zij het eens zijn met de stelling dat zij zich welkom voelen, zowel op de Spits ($M_{oud} = 4.3$, $SD = 0.68$) als in het klaslokaal van hun kind ($M_{oud} = 4.1$, $SD = 0.75$). De leerkrachten waren het gemiddeld ook met beide eens positief ($M_{lk} = 3.9$, $SD = 0.67$, $M_{lk} = 4.4$, $SD = 0.52$). Ouders voelen zichzelf echter significant meer welkom op de Spits dan dat leerkrachten ouders welkom vinden, $M_{lk} = 3.9$, $SD = 0.67$, $M_{oud} = 4.3$, $SD = 0.68$, $t(143) = -2.0$; $p = .047$, $d = -0.59$.

Ouders schreven in de opmerkingen een plezierige sfeer te ervaren en zich altijd welkom te voelen in de school. Hierbij werd genoemd dat de directeur 's morgens bij de deur staat om ouders en leerlingen te verwelkomen en dat hij hiermee een goed voorbeeld afgeeft aan zijn team. Wat betreft het welkom voelen in de klas werd door ouders gezegd dat dit verschilt per leerkracht.

Vrijwilligerswerk

Wat betreft het verschil in beleving tussen leerkrachten en ouders omtrent de inzet van ouders gaven leerkrachten aan dat KSU de Spits ouders vaker zou kunnen inzetten ($M_{lk} = 4.1$, $SD = 0.65$). Ouders waren hier gemiddeld echter neutraal over, ($M_{oud} = 3.0$, $SD = 0.93$). Dit verschil in gemiddelden tussen de deelgroepen was significant, $t(152) = 5.22$; $p < .001$, $d = 1.37$. Met betrekking tot het vaker inzetten van ouders als hulp in de klas waren beide groepen neutraal ($M_{lk} = 2.9$, $SD = 0.69$, $M_{oud} = 3.2$, $SD = 1.01$).

Met betrekking tot competentiebeleving werden ouders door beide groepen gemiddeld als competent ervaren als hulp bij vieringen, excursies en schoolreisjes ($M_{lk} = 3.7$, $SD = 0.71$, $M_{oud} = 3.8$, $SD = 1.06$). Bij de vraag of ouders voldoende competent waren om hulp te bieden in de klas, scoorden leerkrachten ouders als minder competent dan dat ouders zichzelf scoorden. Dit verschil is echter niet significant ($M_{lk} = 3.1$, $SD = 1.26$, $M_{oud} = 3.7$, $SD = 0.90$).

Wat betreft de hulp van ouders binnen KSU de Spits gaf een aantal leerkrachten aan

dat het lastig is ouderhulp te krijgen. Hiertegenover stellen andere leerkrachten dat juist eenvoudig ouderhulp te krijgen is. Ook ouders hebben hierover verschillende opmerkingen achtergelaten. Eén van de ouders merkte op dat ouders al druk genoeg zijn met een fulltime baan en huishouden en dat de school zich moet bezig houden met schoolse taken, waaronder ook een bezoek aan de kinderboerderij valt. Ook andere ouders gaven aan dat zij door drukte met werk of jonge kinderen geen tijd hebben om zich meer in te zetten op KSU de Spits.

Op de vraag waar KSU de Spits ouders meer zou kunnen inzetten werd door leerkrachten het overnemen van werkgroepen genoemd. Hierbij gaven zij aan dat dit op andere scholen ook goed werkt. Ook kunnen ouders worden ingezet bij de organisatie van festiviteiten, of om te helpen in de klas, bij bijvoorbeeld knutselen in de kleutergroepen. Eén van de leerkrachten gaf aan dat veel meer gebruik gemaakt zou kunnen worden van de specialiteiten van ouders. Door een paar ouders werd genoemd dat zij al een aantal keer hebben aangegeven op de Spits dat zij kunnen helpen met bijvoorbeeld creatieve vakken of Engels, maar dat hier door de school niets mee wordt gedaan.

Schoolbesluiten

Tot slot waren beide groepen gemiddeld neutraal over de gewenste invloed van ouders op schoolbesluiten ($M_{lk} = 2.8$, $SD = 1.12$, $M_{oud} = 3.2$, $SD = 0.89$). Wat betreft de vertegenwoordiging van alle ouders door de MR werd een significant verschil gevonden, $t(15.0) = 4.17$; $p = .001$, $d = 1.10$. Leerkrachten waren het gemiddeld eens met de stelling over de vertegenwoordiging van alle ouders ($M_{lk} = 4.0$, $SD = 0.60$), terwijl ouders hier gemiddeld neutraal over waren ($M_{oud} = 3.2$, $SD = 0.83$).

Leerkrachten noemden dat ouders die meer invloed willen uitoefenen, zich moeten aanmelden bij de medezeggenschapsraad (MR). Daarnaast gaven ouders met betrekking tot de MR aan dat de deze weinig tot niet zichtbaar is. Notulen van vergaderingen die openbaar horen te zijn voor alle ouders, zijn niet terug te vinden. Daarnaast werd vaak genoemd dat de MR wel alle ouders zou moeten vertegenwoordigen, maar dat dit niet altijd opgaat.

Interview directeur

Met de directeur van KSU de Spits heeft een interview plaatsgevonden. Binnen dit interview werden middels de Q-sortmethode de stellingen uit de enquête aan hem voorgelegd. De gevonden resultaten zullen per bevraagd aspect besproken worden.

Initiatief

Allereerst kwam naar voren dat de directeur met betrekking tot de taakverdeling van mening was dat KSU de Spits streeft naar een samenwerking met ouders in opvoeding en onderwijs. Genoemd werd dat onderwijs met elkaar gemaakt wordt. Wat betreft de frequentie gaf hij aan dat hij voldoende contact heeft met ouders, en dit zeker niet meer moet zijn. Omtrent initiatief tot communicatie noemde hij dat hij als directeur bereikbaar is voor vragen en ouders voldoende mogelijkheden biedt tot het maken van een afspraak. Zonder afspraak kan men echter niet bij hem terecht, waarbij hij aangaf dat je "bij de tandarts ook niet zomaar binnen kan lopen".

Structuur

Wat betreft het informeren van ouders over schoolbesluiten, de voortgang van het kind en de gang van zaken in de klas scoorde de directeur deze stellingen achtereenvolgens op 3 (neutraal), 4 (eens) en 1 (volledig oneens). Aan het informeren van de ouders omtrent gang van zaken in de klas wordt gewerkt middels een nieuw computerprogramma, 'Plan-IT-All'. Middels dit programma, waarin ouders en leerkrachten een overzicht hebben van de school- en klassenagenda en waarmee ook zaken als tienminutengesprekken kunnen worden ingepland, zouden ouders van meer informatie voorzien moeten worden. De directeur noemde dat dit programma nu geïmplementeerd wordt en volgend schooljaar moet draaien. Over de informatievoorziening omtrent de voortgang van kinderen is de directeur duidelijk: ouders worden voldoende geïnformeerd. Hier zullen wel verschillen tussen leerkrachten in bestaan, maar over het algemeen is dit voldoende. Mogelijk kan een ouderportaal worden geopend waarmee ouders altijd direct inzage in schoolresultaten hebben.

Karakter van communicatie

Omtrent het karakter van de gesprekken die plaatsvinden tussen ouders en leerkrachten en ouders en directeur gaf hij aan dat hij prettig contact heeft met ouders, maar dit "niet wederzijds hoeft te zijn". Wat betreft het contact tussen leerkrachten en ouders noemde hij dat dit "per definitie niet altijd prettig is omdat gesprekken niet altijd prettig zijn".

De directeur gaf vervolgens aan dat ouders zeer welkom zijn op de Spits, waarbij hij noemde dat ouders, leerlingen en leerkrachten zich allemaal even welkom moeten voelen. Omtrent het welkom zijn in het klaslokaal noemde hij dat dit alleen op de daarvoor aangegeven momenten kan, voor en na schooltijd. Ouders zijn wel altijd welkom, maar kunnen niet altijd binnen komen lopen.

Vrijwilligerswerk

Wat betreft de inzet van ouders noemde de directeur dat KSU de Spits ouders vaker zou kunnen inzetten. "De school kan meer gebruik maken van de talenten en competenties van ouders". Hij scoorde deze stelling met een 5 (volledig eens). Wel moet deze hulp gebonden zijn aan voorwaarden en structuur, en mag een professionele houding van zowel school als ouders worden verwacht. Het vaker helpen in de klas werd gescoord met een 2 (oneens), waarbij hij aangaf dat dit per ouder kan verschillen, maar dat ouders niet de benodigde pedagogisch-didactische vaardigheden hebben. Hieraan gekoppeld scoorde hij de stelling 'ouders zijn competent genoeg om te helpen' met een 2 (oneens), maar het helpen door ouders bij vieringen en excursies met een 4 (eens).

Schoolbesluiten

Tot slot kan worden stilgestaan bij de invloed die ouders hebben op schoolbesluiten. De directeur noemde dat ouders altijd een zekere mate van invloed uitoefenen, aangezien "zij de klant zijn van de school als bedrijf". Hierbij is hij van mening dat KSU de Spits altijd transparant is geweest over schoolbesluiten en heeft verantwoord waarom bepaalde keuzes werden gemaakt. Omtrent de MR noemde hij dat zij in principe alle ouders moeten vertegenwoordigen, score 5, maar dat niet alle ouders evenveel met de MR bezig zijn. Hij gaf

daarbij aan dat de MR een “poldermodel bedacht door de bonden” is. Doordat ouders een kind op school hebben is belangenverstrengeling binnen de MR niet te vermijden, en de directeur ziet liever een aparte ouderraad en OR. Daarnaast gaf hij aan toch altijd “zelf degene te zijn die beslissingen neemt”.

Conclusie en Discussie

Op basis van de gevonden resultaten kunnen een aantal conclusies getrokken worden. Deze conclusies zullen per bevestigd aspect worden beschreven. Hiermee wordt getracht een antwoord te geven op de onderzoeksvraag ‘Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in opvattingen van de directeur, leerkrachten en ouders van KSU de Spits met betrekking tot ouderbetrokkenheid en hoe kan op deze school effectief school-ouderpartnership het beste vormgegeven worden?’

Omtrent de frequentie van gepland contact bestond een significant verschil tussen leerkrachten en ouders. Leerkrachten scoorden hier gemiddeld hoger. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat slechts een klein aantal ouders gemiddeld veel contact heeft met een leerkracht. Door de grootte van de oudersteekproef kan het echter zo zijn dat dit kleine aantal weggevallen is.

Omtrent het nemen van initiatief werden geen significante verschillen gevonden. Aangegeven werd dat de leerkracht iets vaker het initiatief tot contact nam. Zowel ouders als leerkrachten hebben hier weinig aanvullende opmerkingen bij geplaatst. Hieruit kan geconcludeerd worden dat leerkrachten en ouders tevreden zijn over de verdeling van initiatief. Leerkrachten en ouders waren neutraal tot positief over het terecht kunnen met of zonder afspraak. De directeur gaf aan dat ouders zonder afspraak niet bij hem terecht kunnen, maar dat altijd een mogelijkheid is tot het maken van een afspraak.

Een significant verschil is gevonden met betrekking tot het aspect structuur, in opvattingen over de hoeveelheid informatie die ouders verkrijgen van de leerkracht omtrent de voortgang van hun kind, en de gang van zaken in de klas. Leerkrachten gaven aan voldoende informatie te verstrekken terwijl ouders hier minder positief over waren. Hieruit kan geconcludeerd worden dat ouders graag meer informatie over de voortgang van hun kind en de gang van zaken in de klas zouden willen krijgen. De betrokkenheid van ouders heeft een positief effect op de leerresultaten van kinderen (Harris & Goodall, 2008). Het zou zo kunnen zijn dat de betrokkenheid van ouders vergroot wordt door meer informatie te geven omtrent de voortgang van hun kind en de situatie in de klas. Hierdoor zouden de leerresultaten mogelijk verbeteren. Daarnaast kwam uit de kwalitatieve resultaten naar voren dat de communicatie tussen ouders en de school verbeterd kon worden. Ook de directeur gaf aan dat de informatie omtrent de gang van zaken in de klas een verbeterpunt is, en dat de implementatie van het computerprogramma ‘Plan-IT-All’ (Plan-IT-All, 2013) een eerste stap is.

Wat betreft het karakter van het contact tussen leerkrachten en ouders waren beiden groepen positief. Ook omtrent het welkom voelen in de klas en in de school kwamen

opvattingen overeen. Ondanks een significant verschil in het welkom voelen op de Spits, scoren beiden zeer positief. Leerkrachten vonden dat ouders welkom waren op de Spits en ouders voelen zich nog meer welkom. De directeur heeft aangegeven dat het belangrijk is dat ouders zich welkom voelen. Zijn rol hierin wordt ook door zowel leerkrachten als ouders herkend. Geconcludeerd kan worden dat de school en leerkrachten ouders welkom heten in de school en de klas en ouders dit ook zo ervaren.

Met betrekking tot de factor communicatie kan worden samengevat dat beide deelgroepen tevreden waren over de frequentie van gesprekken, en het initiatief, dat vaker door de leerkracht wordt genomen. Geconcludeerd kan worden dat KSU de Spits hiermee een aansluiting vindt bij de elementen frequentie en karakter, welke van invloed zijn op het vormen van een school-ouderpartnership (Izzo, Weissberg, Kasprow, & Fendrich, 1999). Wat betreft de structuur zagen ouders graag meer informatie over de gang van zaken in de klas en de voortgang van hun kind. Over het karakter van de gesprekken waren beide deelgroepen tevreden.

Omtrent de mogelijkheid tot het inzetten van ouders op de Spits bestaat een verschil van mening tussen leerkrachten en ouders. Leerkrachten gaven aan ouders meer te kunnen inzetten in tegenstelling tot ouders die hier neutraler op antwoordden. Een mogelijke verklaring hiervoor kan worden gevonden in de kwalitatieve resultaten. Ouders gaven aan druk te zijn met een fulltime baan en jonge kinderen thuis. Wel gaven zowel de directeur als de ouders aan dat de Spits meer gebruik zou kunnen maken van hun expertises. Het meehelpen op school of ouderparticipatie kon hier mogelijk mee worden uitgebreid (Desforges & Abouchaar, 2003). Ondanks herhaald aanbod van deze expertises, werd hier weinig gebruik van gemaakt. Hieraan zal in het advies aandacht worden besteed (bijlage F).

Over de competentie van ouders bij hulp met uitjes en in de klas waren leerkrachten en ouders eensgezind en positief. Competentiegevoelens zijn van invloed op de mate waarin betrokkenheid werd getoond (Karsten, Jong, Ledoux, & Sligte, 2006; Finders & Lewis, 2004). Dit zou kunnen betekenen dat doordat ouders zich als voldoende competent zien en leerkrachten hen ook zo beoordelen, voldoende ouderbetrokkenheid wordt getoond.

Wat betreft de factor vrijwilligerswerk kan worden samengevat dat leerkrachten ouders vaker wilden inzetten, terwijl ouders tevreden waren met de huidige situatie. Hieruit kan geconcludeerd worden dat KSU de Spits wat betreft het element mate van participatie op school, mogelijk verbeteringen teweeg kan brengen (Izzo, Weissberg, Kasprow, & Fendrich, 1999). Beide groepen zagen ouders als voldoende competent om mee te helpen met uitjes en in de klas.

De invloed van ouders op schoolbesluiten werd door beide deelgroepen als voldoende beoordeeld. Daartegenover werd de vertegenwoordiging van de MR door leerkrachten en ouders significant anders beleefd. Leerkrachten gaven aan het idee te hebben dat alle ouders vertegenwoordigd worden door de MR terwijl ouders hier minder positief tegenaan kijken. De directeur gaf hiervoor als reden dat sommige ouders zich niet met de MR bemoeien. Mede op basis van de kwalitatieve resultaten waaruit naar voren kwam dat de MR voor ouders

onvoldoende zichtbaar was kan geconcludeerd worden dat ouders meer van de MR willen zien.

Samengevat kan over de factor schoolbesluiten worden gezegd dat ouders en leerkrachten tevreden waren over de invloed die ouders hebben op schoolbesluiten, maar dat volgens de ouders de MR niet alle ouders vertegenwoordigt.

Naast de opbrengsten van het onderzoek kunnen een aantal kritische kanttekeningen geplaatst worden. Allereest is middels de pre-interviews de probleemstelling aangescherpt zodat binnen de enquête gerichte vragen konden worden gesteld. Echter meldde een beperkt aantal leerkrachten en ouders zich voor deze pre-interviews, waardoor mogelijk geen realistisch beeld is verkregen van ervaringen van de gehele populatie.

Daarnaast kwam uit de resultaten van de enquêtes naar voren dat een zeer groot deel van de respondenten hoog opgeleid was en de Nederlandse nationaliteit had. Hierdoor zou een vertekend beeld kunnen ontstaan van de populatie op de Spits, aangezien een deel van de populatie minder hoog is opgeleid en van andere afkomst is. Hiertegenover kon gesteld worden dat een groot aantal ouders deelnam aan de enquête en dat zij binnen de enquête ook de mogelijkheid hadden opmerkingen te maken, waardoor de invloed van deze kenmerken wellicht beperkt is gebleven. Bij mogelijk vervolgonderzoek kan meer aandacht worden besteed aan het betrekken van meer diverse typen respondenten, zodat ook verschillen tussen groepen kunnen worden bepaald.

Ook bleek dat slechts een klein percentage leerkrachten gereageerd heeft op de oproep om de enquête in te vullen. Ondanks het herhaaldelijk aansporen tot het invullen van de enquête, bleef de respons beperkt. Het aantal teamleden dat de enquête had kunnen invullen bestond uit 43, terwijl slechts 13 van hen daadwerkelijk reageerden. Dit was een respons van 30%. Generalisatie van de inhoudelijke uitkomsten van de leerkrachten naar die van het gehele team is daardoor discutabel. Daarnaast vond het interview met de directeur ook laat plaats. Hierdoor kon informatie verkregen van de directeur niet meer verwerkt worden in de enquête.

Tot slot is vanwege technische problemen niet de definitieve versie van de enquêtes verstrekt aan de participanten. Hierdoor ontbrak bij een aantal vragen een specificatie, en konden met betrekking tot de factor opvoedingsovereenkomsten geen conclusies worden getrokken. Juist binnen deze factoren werden tijdens de pre-interviews verschillen in opvatting geconstateerd. Desalniettemin omvatte de vragenlijst voldoende aspecten om tot een gefundeerd advies aan KSU de Spits te komen (bijlage F). Mogelijk vervolgonderzoek kan worden uitgevoerd naar de implementatie van het school-ouderpartnership na invoering van de binnen het advies voorgestelde verbeteringen.

Referenties

- Altschul, I. (2011). Parental involvement and the academic achievement of Mexican American youths: What kinds of involvement in youths' education matter most? *Social Work Research, 35* (3), 159-171.
- Beek, S., Rooijen, A. van, & Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen: Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag, 's Hertogenbosch: Q*Primair en KPC Groep.
- Bloomquist, L. M., Horowitz, J. L., August, G. J., Lee, C. S., Realmuto, G. M., & Klimes-Dougan, B. (2009). Understanding parent participation in a going-to-scale implementation trial of the early risers conduct problems prevention program. *Journal of Child and Family Studies, 18* (6), 710-718.
- Bronneman-Helmers, H. M., & Taes, C. G. J. (1999). *Scholen onder druk. Op zoek naar de taak van de school in een veranderende samenleving*. Den Haag: SCP.
- Brown, S. R. (1996). Q methodology and qualitative research. *Qualitative Health Research, 6*(4), 561-567.
- Desforges, C., & Abouchar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: a literature review*. UK: Department of Education and Skills.
- Dom, L. (2004). *Ouders en scholen: Partnerschap of (ongelijke) strijd?* Leuven: Onderwijs Research Dagen.
- Epstein, J. (2001) *School, family and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Boulder, CO: Westview Press
- Epstein, J., & Sheldon, S. (2000) *Improving student attendance: Effects of family and community involvement. Annual Meeting '95 of the American Sociological Society*. Washington: American Sociological Society.
- Epstein, J., & Voorhis, F. L. Van, (2010). School counselors' roles in developing partnerships with families and communities for student success. *Professional School Counseling, 14* (1), 1-14.
- Erp, M. Van, & Veen, A. (1993). Ouders en school, school en ouders. *Tijdschrift voor Onderwijswetenschappen, 23*, 19-131.
- Fan, W., Williams, C. M., & Wolters, C. A. (2012). Parental involvement in predicting school motivation: Similar and differential effects across ethnic groups. *Journal of Educational Research, 105* (1), 21-36.
- Finders, M., & Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational leadership, 51*, 50-55.
- Geerts, G., & Den Boon, T. (1999). *Van Dale groot woordenboek der Nederlandse taal* (dertiende herziene uitgave). Utrecht-Antwerpen: Van Dale Lexicografie.
- Grande, M. & Downing, J. A. (2004). Increasing parent participation and knowledge using home literacy bags. *Intervention in School and Clinic, 40*, 120-127.
- Guskey, T.R. (1995). Professional development in education. In search of the optimal mix. In:

- Guskey, T.R. & Huberman, M. (1995). *Professional development in education. New paradigms & practices*, 114-131. New York / London: Teachers College Press.
- Hadjtoma-Garstka, C. (2011). The role of the principal's leadership style in the implementation of ICT policy. *British Journal of Educational Technology*, 42(2), 311-326.
- Harris, A., & Goodall, J. (2008). Do parents know they matter: Engaging all parents in learning. *Educational Research*, 50, 277-290.
- Herwijer, L., & Vogels, R. (2004). *Ouders over opvoeding en onderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hoeven, M. J. A., van der, Veerman, C. P., & Hirsch Balin, E. M. H. (2006). Wet medezeggenschap op scholen. Gevonden op <http://www.infowms.nl/de-wet/actuele-tekst-wms/> op 22 april 2013.
- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63 (1), 37-53.
- Huntsinger, C. S., & Jose, P. E. (2009). Parental involvement in children's schooling: Different meanings in different cultures. *Early Childhood Research Quarterly*, 24, 398-410.
- Izzo, C. V., Weissberg, R. P., Kasprow, W. J., & Fendrich, M. (1999). A Longitudinal assessment of teacher perceptions of parent involvement in children's education and school performance. *American Journal of Community Psychology*, 27, 817-839.
- Kasanen, K., & Laine, N. (2009). Parents & participation in their child's schooling. *Scandinavian journal of educational research*, 53, 277-294.
- Karsten, S., Jong, U. De, Ledoux, G., & Sligte, H. (2006). *De positie van ouders en leerlingen in het governancebeleid*. Amsterdam: SCO-Kohnstaminstituut.
- Keller, B. (2008). Schools seek to channel parent involvement. *Education digest*, 74, 11-16.
- Kim, Y. (2009). Minority parental involvement and school barriers: Moving the focus away from deficiencies of parents. *Educational Research Review*, 4, 80-102.
- Klaassen, C. (2008). *Scholen op weg naar educatief partnerschap met ouders*. Nijmegen: Pedagogiek en Onderwijskunde, Radboud Universiteit.
- Lewis, L. L., Kim, Y. A., & Ashby, B. J. (2011). Teaching practices and strategies to involve inner-city parents at home and in the school. *Teaching and Teacher Education*, 27 (1), 212-234.
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding van de Hogeschool van Amsterdam.
- Pameijer, N., Beukering, T., & Lange, S., de. (2011). *Handelingsgericht werken: Een handreiking voor het schoolteam*. Den Haag: Acco Leuven.
- Plan-IT-All (2013). Plann-IT-All: Verbindt school en ouders. Gevonden op: <http://www.plan-it-all.nu> op 22 maart 2013.
- Powel, D. R., Son, S-H., Filde, N., & San Juan, R. R. (2010). Parent-school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of School Psychology*, 48, 269-292.
- Rimm-Kaufman, S. E., Storm, M., Sawyer, B., Pianta, R. C., & La Paro, K. (2006). The

teacher belief QSort: A measure of teachers' priorities and beliefs in relation to disciplinary practices, teaching practices, and beliefs about children. *Journal of School Psychology*, 44 (2), 141-165.

Ryan, C. S., Casas, J. F., Kelly-Vance, L., & Ryalls, B. O. (2010). Parent involvement and views of school success: The role of parents' Latino and White American cultural orientations. *Psychology in Schools*, 47 (4), 391-406.

Sanders, M. G., & Epstein, J. L. (2000). The national network of partnership schools: How research influences educational practice, *Journal of education for students placed at risk*, 5 (1&2), 61-76.

Seitsinger, A. M., Felner, R. D., Brand, S., & Burns, A. (2008). A large-scale examination of the nature and efficacy of teachers' practices to engage parents: Assessment, parental contact, and student-level impact. *Journal of School Psychology*, 46, 477-505.

Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2002). Improving student behaviour and school discipline with family and community involvement. *Education and Urban Society*, 35, 4-26.

Smaakmakers, de (2010). *Communicatieplan Basisschool De Spits*. Utrecht: Smaakmakers.

Smit, F. & Driessen, G. (2002). *Allochtone ouders en de pedagogische functie van de basisschool*. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (its).

ThesisTools (2013). ThesisTools Online Enquêtes. Gevonden op <http://www.thesistools.com> op 10 oktober 2012.

Timperley, H. (2008). Teacher professional learning and development. *Brussels: The International Academy of Education*.

Bijlage A - Pre-interview vragen ouders

Vraag	Mogelijke doorvraag
Houdt u rekening met school bij de zorg voor uw kind? (Thuisituatie)	Wat is de invloed van de thuisituatie op het onderwijs van een kind?
Wat vindt u belangrijk dat uw kind leert op school? (Visie op het onderwijs)	Wat vindt u de functie van onderwijs?
Wat doet u thuis om uw kind te helpen met opdrachten van school? (Onderwijsondersteunend gedrag)	Doet u ook wel eens taal- of rekenspelletjes?
Voedt de school uw kind op zoals u wil? (Opvoedingovereenkomsten)	Heeft de school dezelfde regels en straffen als u thuis?
Welke taken schrijft u toe aan de leerkracht? (Taakverdeling)	Waarom deze taken? Welke rol en taken schrijft u toe aan uzelf? Welke rol en taken schrijft u toe aan de directie?
Hoe vaak heeft u contact met de leerkracht van uw kind? (Frequentie)	Zou u dit vaker willen? Wie neemt meestal het initiatief tot een gesprek, u of de leerkracht?
Verlopen de gesprekken met de leerkracht volgens een vaste structuur? (Structuur)	Wie biedt deze structuur aan? Wordt deze vooraf gedeeld?
Wat is het karakter van de gesprekken met de leerkracht? (karakter)	Zijn deze gesprekken positief geladen? Waar ligt dat aan? Hoe uit zich dat?
Hoe vaak helpt u mee op school? (Frequentie)	Waarmee helpt u? Zou u vaker of minder vaak willen helpen? Waarom kan dat niet?
Hoe wordt u benaderd om mee te helpen op school? (Vraag)	Hoe vaak is dit? Hoe reageert u daarop?
Voelt u zich voldoende competent om hulp te bieden op school? (Competentiegevoelens)	Waarom wel/niet?
Heeft u het idee dat uw hulp gewaardeerd worden door de leerkracht/directie? (Wederzijdse waardering)	Waaruit blijkt deze waardering?
Wat is de rol van de Spits in de buurt? (Contact met buurt)	Hoe ziet u de Spits terug in de wijk?
Heeft u invloed op schoolbesluiten? (Invloed ouders)	Zou u dat meer/minder willen?
Wat merkt u van de medezeggenschapsraad op school? (Medezeggenschapsraad)	Neemt u zelf deel aan de MR?
Welke oudercommissies zijn er?	Zit u zelf in een oudercommissie?

(Oudercommissies)

Bijlage B - Pre-interview vragen leerkrachten

Vraag	Mogelijke doorvraag
Houden ouders thuis rekening met school bij de zorg voor hun kind (Thuisituatie)	Wat is de invloed van de thuisituatie op het onderwijs van een kind?
Wat vindt u belangrijk dat kinderen leren op school? (Visie op het onderwijs)	Wat vindt u de functie van onderwijs? Wat is uw rol hierbij?
Wat doen ouders thuis om hun kind te helpen met opdrachten van school? (Onderwijsondersteunend gedrag)	Wat en hoe merkt u daar iets van? Begeleidt u ouders hierbij? Neemt u hier initiatief in?
Heeft u het idee dat u en ouders op eenzelfde lijn zitten wat betreft opvoeding? (Opvoedingovereenkomsten)	Heeft de school dezelfde regels en straffen als ouders thuis?
Welke taken schrijft u toe aan ouders met betrekking tot het onderwijs? (Taakverdeling)	Waarom deze taken?
Hoe vaak heeft u contact met ouders van uw leerlingen? (Frequentie)	Zou u dit vaker willen? Wie neemt meestal het initiatief tot een gesprek, u of de ouder? (Initiatief)
Verlopen de gesprekken met ouders volgens een vaste structuur? (Structuur)	Wie biedt deze structuur aan? Wordt deze vooraf gedeeld?
Wat is het karakter van de gesprekken met ouders? (Karakter)	Zijn deze gesprekken positief geladen? Waar ligt dat aan? Hoe uit zich dat?
Hoe vaak helpen ouders mee op school? (Frequentie)	Waarmee helpen ze? Zouden ze vaker of minder vaak willen helpen? Waarom kan dat niet? Zou u willen dat ze vaker helpen?
Hoe benadert u ouders om mee te helpen op school? (Vraag)	Hoe vaak is dit? Hoe reageren zij daarop?
Is het prettig als ouders helpen? (Competentiegevoelens)	Waarom wel/niet?
Als ouders hebben geholpen op school, wordt dit dan achteraf besproken? (Wederzijdse waardering)	Worden zij bedankt of beloond voor hun hulp?
Wat is de rol van de Spits in de buurt? (Contact met buurt)	Hoe ziet u de Spits terug in de wijk?
Hebben ouders invloed op schoolbesluiten? (Invloed ouders)	Zou u dat meer/minder willen?
Wat is de rol van de medezeggenschapsraad op school? (Medezeggenschapsraad)	Neemt u zelf deel aan de MR?
Welke oudercommissies zijn er?	Zit u zelf in een oudercommissie?

(Oudercommissies)

Bijlage C - Q-sort kaarten interview directeur

De Spits en de ouders zijn partners in onderwijs.

De Spits en de ouders zijn partners in opvoeding.

Ik zou vaker contact willen met ouders.

Ouders nemen altijd het initiatief tot contact.

Ouders van mijn leerlingen kunnen zonder afspraak bij mij terecht.

Ik bied ouders voldoende mogelijkheid voor het maken van een afspraak.

Als directeur van de Spits ben ik bereikbaar voor vragen.

Ouders worden voldoende geïnformeerd over de voortgang van hun kind(eren).

Ouders worden voldoende geïnformeerd over de gang van zaken in de klas.

Ouders worden voldoende geïnformeerd over schoolbesluiten op de Spits.

Ik heb prettig contact met ouders.

Het contact tussen leerkrachten en ouders is prettig.

Ouders zijn welkom op de Spits.

Ouders zijn welkom in het klaslokaal van hun kind.

Ouders zouden vaker kunnen helpen in de klas.

De Spits zou ouders vaker kunnen inzetten.

Ouders zijn competent genoeg om mee te helpen bij vieringen, excursies en schoolreisjes.

Ouders zijn competent genoeg om mee te helpen in de klas.

Ouders zouden invloed moeten hebben op schoolbesluiten.

De MR vertegenwoordigt alle ouders van de Spits bij schoolbesluiten.

Bijlage D - Enquêtevragen ouders en leerkrachten

Aspecten	Vraag ouders	Vraag leerkracht
Thuisituatie	-	
Taakverdeling	Stelling: De Spits en ik zijn partners in onderwijs.	Stelling: De Spits en de ouders zijn partners in onderwijs.
	Stelling: De Spits en ik zijn partners in opvoeding.	Stelling: De Spits en de ouders zijn partners in opvoeding
Onderwijsondersteunend gedrag	-	
Opvoedingsovereenkomsten	-	
Frequentie	Hoe vaak heeft u een gepland gesprek met de leerkracht(en) van uw kind(eren)?	Hoe vaak heeft u gemiddeld een gepland gesprek met de ouders van uw leerlingen?
	Hoe vaak spreekt u de leerkracht(en) van uw kind zonder afspraak?	Hoe vaak spreekt u de ouders van leerlingen uit uw klas gemiddeld zonder afspraak?
	Stelling: ik zou vaker contact willen met de leerkracht(en) van mijn kinderen.	Stelling: Ik zou vaker contact willen met de ouders van mijn leerlingen.
Initiatief	Wie neemt het initiatief bij contact tussen u en de leerkracht(en) van uw kind(eren)?	Wie neemt het initiatief bij het contact tussen u en de ouders van de leerkracht?
	Stelling: ik kan zonder afspraak terecht bij de leerkracht(en) van mijn kind(eren).	Stelling: De ouders van mijn leerlingen kunnen zonder afspraak bij mij terecht.
	Stelling: De leerkracht(en) van mijn kind(eren) biedt voldoende mogelijkheid voor het maken van een afspraak om hem/haar te spreken.	Stelling: Ik bied ouders voldoende mogelijkheid voor het maken van een afspraak.

	Stelling: De directeur van de Spits is bereikbaar voor vragen	Stelling: De directeur van de Spits is bereikbaar voor vragen.
Structuur	Stelling: Ik word voldoende geïnformeerd over de voortgang van mijn kind(eren).	Stelling: De ouders van mijn leerlingen worden voldoende geïnformeerd over de voortgang van hun kind(eren).
	Stelling: Ik word voldoende geïnformeerd over de gang van zaken in de klas.	Stelling: De ouders van mijn leerlingen worden voldoende geïnformeerd over de gang van zaken in mijn klas.
	Stelling: Ik word voldoende geïnformeerd over schoolbesluiten op de Spits.	Stelling: De ouders van mijn leerlingen worden voldoende geïnformeerd over schoolbesluiten op de Spits.
Karakter	Stelling: ik heb prettig contact met de leerkracht(en) van mijn kind(eren).	Stelling: Ik heb prettig contact met de ouders van mijn leerlingen.
	Stelling: Ik voel mij welkom op de Spits.	Stelling: Ouders zijn welkom op de Spits.
	Stelling: Ik voel mij welkom in het klaslokaal van mijn kind(eren).	Stelling: Ouders zijn welkom in mijn klaslokaal.
	Op welke wijze kan de Spits de communicatie met ouders mogelijk verbeteren?	Op welke wijze kan de Spits de communicatie met ouders mogelijk verbeteren?
Frequentie	Welke vaste taken neemt u als ouder waar op de Spits?	
	Bij welke activiteiten helpt u mee op de Spits?	
	Hoe vaak helpt u mee met vieringen, excursies en schoolreisjes?	
	Hoe vaak helpt u mee in de klas van uw kind(eren)?	Hoe vaak helpen ouders in uw klas?

Vraag	<p>Stelling: Ik zou vaker willen helpen bij vieringen, excursies en schoolreisjes.</p> <p>Stelling: Ik zou vaker willen helpen in de klas van mijn kind(eren).</p> <p>Stelling: De Spits zou ouders vaker kunnen inzetten.</p> <p>Waarmee denkt u te kunnen helpen op de Spits?</p>	<p>Stelling: Ik zou vaker hulp willen hebben van ouders in mijn klas.</p> <p>Stelling: De Spits zou ouders vaker kunnen inzetten.</p> <p>Waarmee denkt u dat ouders meer zouden kunnen helpen op de Spits?</p>
Competentieg evoelens	<p>Stelling: De ouders van de Spits zijn competent genoeg om mee te helpen bij vieringen, excursies en schoolreisjes.</p> <p>Stelling: De ouders van de Spits zijn competent genoeg om mee te helpen in de klas van hun kind(eren).</p> <p>Stelling: Ik ben competent genoeg om te helpen bij vieringen, excursies en schoolreisjes.</p> <p>Stelling: Ik ben competent genoeg om te helpen in de klas van mijn kind(eren).</p>	<p>Stelling: De ouders van mijn leerlingen zijn competent genoeg om mee te helpen bij vieringen, excursies en schoolreisjes.</p> <p>Stelling: De ouders van mijn leerlingen zijn competent genoeg om mee te helpen in mijn klas.</p>
Wederzijdse waardering	-	
Contact met buurt	-	
Invloed ouders	<p>Stelling: Ouders zouden invloed moeten hebben op schoolbesluiten.</p>	<p>Stelling: Ouders zouden invloed moeten hebben op schoolbesluiten.</p>
Medezeggens chapsraad	<p>Stelling: De MR vertegenwoordigt alle ouders van de Spits bij schoolbesluiten.</p>	<p>Stelling: De MR vertegenwoordigt alle ouders van de Spits bij schoolbesluiten.</p>
Oudercommis sies	<p>Stelling: De groepsouder is het aanspreekpunt voor andere ouders.</p>	<p>De groepsouder is het aanspreekpunt voor andere ouders.</p>

Bijlage E – Opvallende uitspraken pre-interviews

Factor	Opmerkingen Leerkrachten	Opmerkingen Ouders
Ouderschap	Ik vind het belangrijk dat ouders respect hebben voor onderwijs. Ik lijk soms wel de enige opvoeder van een kind. Normen en waarden in de wijk komen wel overeen.	Wij hebben bewust voor de Spits gekozen, onze normen en waarden komen dus grotendeels overeen met die van de Spits. De dag nabespreken met mijn kind vind ik belangrijk. We hebben een strak schema, wie wanneer ons kind naar school brengt en ophaalt.
Communicatie	Sommige ouders zien hun kind als heilig. Sommige ouders zouden een strippenkaart moeten hebben. Beter contact tussen de leerkracht en ouders wordt ook door het kind gevoeld. Het zijn vaak dezelfde ouders die naar je toe stappen.	De school draagt ook uit: 'Kom maar langs!'. Ik zou wel meer willen horen over hoe het gaat in de klas, je hebt geen idee wat ze eigenlijk doen. De toon mag soms anders, ik ben niet in dienst van de school.
Vrijwilligerswerk	Ik vraag liever hulp van creatieve vrienden dan van ouders. Fijn dat ouders helpen, maar als ze er zijn moeten ze wel wat doen en niet alleen aanwezig zijn. Vaak dezelfde ouders die mee 'kunnen' helpen.	De Spits kan ouders beter inzetten. Iedereen is hoog opgeleid, we hebben zoveel kwaliteiten. Het is een beetje: bovengemiddelde ouders, ondergemiddeld gebruik van ouders.
Gemeenschap	De Spits werkt in een buurtnetwerk.	Spits heeft een goede naam in de buurt.
Schoolbesluiten	Hoe ver kun je gaan met het betrekken van ouders bij schoolbesluiten?	Het lijkt wel 'Haagse Achterkamertjespolitiek'.

Bijlage F – Advies aan KSU de Spits

Vanuit de gevonden resultaten en de daaruit voortkomende conclusies, kunnen een aantal adviezen aan KSU de Spits gepresenteerd worden. Hiervoor zullen onder andere de vier elementen van een goed school-ouderpartnership zoals genoemd door Izzo, Weissberg, Kasprow en Fendrich (1999) gebruikt worden.

Om te beginnen kan genoemd worden dat de lijn waarop KSU de Spits zich nu bevindt kan worden doorgevoerd. Het is de onderzoekers opgevallen dat de leerkrachten opereren als een zeer gemotiveerd team, met een inspirerende directeur aan het hoofd. De directeur blijkt in staat het grote leerkrachtenteam tot een eenheid te maken, hetgeen blijkt uit de opmerkingen gemaakt binnen de interviews en de enquête en de beperkte spreiding in de resultaten van bepaalde vragen van de enquête.

In het communicatieplan (de Smaakmakers, 2010) werd aangegeven dat ouders zeer betrokken en in hoge mate participeerden, maar dat wenselijk was dat de participatie concreter en meer gestructureerd zou worden. Middels communicatie zou daarnaast de ouderbetrokkenheid geïntensiveerd kunnen worden. De implementatie van het computerprogramma 'Plan-IT-All' (Plan-IT-All, 2013) draagt hier positief aan bij. Dit programma zou kunnen leiden tot eenvoudigere communicatie tussen leerkrachten en ouders. Leerkrachten kunnen het programma gebruiken om ouders te vragen voor activiteiten of in te plannen voor gesprekken (Plan-IT-All, 2013). Daarnaast zou het computerprogramma ook kunnen voorzien in de wens van ouders om meer informatie te krijgen over de gang van zaken in de klas. Zoals in het model van handelingsgericht werken wordt genoemd moet door de school verwoord worden dat het gedrag van een kind op school anders kan zijn dan thuis en dat leerkrachten en de school duidelijk moeten zijn over de bedoelingen van de school (Pameijer, Beukering, & Lange, 2011). Het moet volgens het model voor ouders duidelijk zijn wat de leerkracht en de school doen en waarom dit gedaan wordt. Middels het computerprogramma is het eenvoudig ouders meer te informeren omtrent gang van zaken in de klas, waardoor duidelijkheid gecreëerd wordt.

Uit de resultaten kwam naar voren dat ouders bij leerkrachten en de directeur van KSU de Spits een lage drempel ervoeren met betrekking tot het zoeken van contact en zich welkom voelen in de school en in het lokaal. Deze lage drempel draagt bij aan de vormgeving van een positief school-ouderpartnership (Izzo, Weissberg, Kasprow, & Fendrich, 1999; Bloomquist et al., 2009). Geadviseerd wordt dan ook om bewust aandacht te blijven besteden aan het laag houden van deze drempel.

Een ander advies dat kan worden gegeven, is dat de school meer gebruik kan maken van de talenten en competenties van ouders. Op dit moment wordt door de school een oudercommissie opgericht, waarmee ouders taken uit handen van de leerkrachten gaan nemen bij bijvoorbeeld de organisatie van vieringen. Hiernaast beschikken de ouders ook over andere expertises. In de enquête is gevraagd naar zaken waar zij de school zouden mee kunnen helpen, en hier werd veelvuldig en uiteenlopend op gereageerd. Ouders zouden bijvoorbeeld willen helpen door gastlessen sterrenkunde of Engels te geven, basisstof in te

oefenen in groepjes, speciale lesstof aan te bieden aan kinderen die dat nodig hebben, feedback te geven over de communicatie, taken in de administratie op zich te nemen, hun visie te delen over het schoolplein, het opzetten van een schoolkrant en het vernieuwen van de website. Al deze extra ouderparticipatie zou kunnen leiden tot een hogere betrokkenheid waardoor de leerresultaten mogelijk verbeteren (Harris & Goodall, 2008; Sanders & Epstein, 2000; Beek, Rooijen, & Wit, 2007). Een meer frequente bijdrage van ouders leidt tot meer en betere samenwerking tussen de ouders en de school. Wanneer deze betrokkenheid getoond wordt naar de school, zal deze versterkt worden wanneer de school dit waardeert (Epstein & Sheldon, 2000; Epstein, 2001). Daarnaast kan deze ouderparticipatie ook invloed uitoefenen op het karakter van interactie tussen leerkrachten en ouders (Izzo, Weissberg, Kaspro, & Fendrich, 1999).

Tot slot wordt geadviseerd dat KSU de Spits de medezeggenschapsraad (MR) kritisch onder de loep neemt. Zoals leerkrachten en de directeur aangeven: de MR zou alle ouders moeten vertegenwoordigen. Echter wordt dit door veel ouders niet zo ervaren. Geadviseerd wordt meer transparantie vanuit de MR te creëren door bijvoorbeeld verslagen van vergaderingen te publiceren en een terugkoppeling naar alle ouders te verzorgen omtrent beslissingen en gang van zaken. Hiermee zal de MR voldoen aan de wet medezeggenschap op scholen (WMS) waarin staat dat van de MR geacht wordt dat zij naar vermogen openheid en onderling overleg in de school bevordert en aan alle bij de school betrokkenen schriftelijk verslag van de werkzaamheden uitbrengt (Hoeven, Veerman, & Hirsch Balin, 2006).

KSU de Spits is op de goede weg met betrekking tot het vormgeven van een effectief school-ouderpartnership. Bij de implementatie van de genoemde verbeteringen zal met name de inzet en houding van de directeur van KSU de Spits een rol spelen. Wanneer de directeur achter deze verbeteringen staat en hierin het leerkrachtenteam betreft, zal de verbetering beter worden geïmplementeerd (Hadjitoma-Garstka, 2011). Ook de samenwerking, motivatie en eensgezindheid van het leerkrachtenteam kunnen bij het doorvoeren van de veranderingen zorgen voor betrokkenheid, die van groot belang is bij een implementatie (Timperley, 2008; Guskey, 1995). Wanneer het team van KSU de Spits hun inzet en motivatie ook zal gebruiken bij het verbeteren van het school-ouderpartnership, zal uiteindelijk gesproken kunnen worden van een effectieve samenwerking tussen de directeur, leerkrachten en ouders.